

Любен Дилов

Дори да си отидат

1

Доктор Зентано се разсъбличаше, когато удари гонгът на входната врата. Той погледна часовника си – по това време и без телефонно предизвестие? Облече халата си, взе от чекмеджето на нощното шкафче пистолета, освободи предпазителя му и бос излезе в коридора. Мина ребром край стената, пазейки се да я докосва. Застана встрани от вратата и полека отвори шпионката, но не можеше да погледне през нея, без да открие гърдите си. Беше обикновена врата, не бронирана, както на повечето жилища в двореца. Изсмяха му се, когато веднъж подхвърли да поставят и нему бронирана врата – кой ще стреля пък по лекарите?

След като дълго не долови никакъв шум, най-после се престаши да погледне. И заотключва резетата.

– Събудих ли те – рече доктор Строс. – Прощавай!

– В банята бях – излъга Зентано. Среднощният гост влезе направо в откренатата спалня.

– Обличай се, ще те повикат. Исах да разменим две-три приказки, преди да идеш.

Зентано изпсува тихо, но веднага смъкна халата от себе си и дръпна горната риза от облегалката на стола. Доктор Строс неспокойно оглеждаше ергенския хаос в спалнята.

– Говори, говори! Одеве я преглеждах – каза шепнешком Зентано, закопчавайки опаловите копчета на ръкавелите си.

– Става нещо тревожно. За един час ме викаха трима: Мелис, Бико, накрая и шефът. Генералите, както обикновено, лъжеха, не ми казаха какво точно им е. Някаква треска ги обземала, не можели да заспят, макар явно да не бяха лягали изобщо. Имали чувството, че някой стои край тях, че нещо ги пита. Дадох им успокоително...

– За пръв път ли им е? – вметна с презрение Зентано.

Мелис беше генерал-адютантът, Бико – началникът на охраната; нормално бе да ги спохождат такива часове, щом и той, психиатърът, не бе устоял на страховете, които пълнеха президентския дворец – не дворец, а крепост, претъпкана с оръжие и стракове, сякаш се намираше в обсадно положение.

– Шефът беше по-откровен, но иска и ти да го прегледаш.

– Какво му е? – изпъшка Зентано, наведен над обувките си.

Въпреки уверенията, че бе преглеждал стаята за подслушвателни

апарати, личният лекар на президента не премина към оня речник, с който си служеха при редките им срещи извън двореца. Двамата бяха принудени да си имат свой заговор против диктатора, за да оцелеят, когато той паднеше. Защото... колцина са ония диктатори, които не са падали накрая! Някога и двамата бяха повярвали в идеите му, станаха членове на неговата партия, която той сам по-късно разтури, за да не му пречи в управлението на страната. После съжалиха, но бе вече късно. Един личен лекар не можеше да си подаде безнаказано оставката, за да се върне към частната практика. Особено Зентано, психиатърът, можеше да напусне двореца преди своя шеф само в „летално състояние“, както се казваше на техния език. И то предизвикано по най-жестокия начин от главорезите на генерал Бико. При това положение волю-неволю ще станеш заговорник.

– Слухови халюцинации от доста странен тип – отвърна д-р Строс. Интернист и кардиолог с богата медицинска култура, той притежаваше всички качества за светило в медицината, но също бе закован към единствен пациент, както древните роби-гребци към галерата си. – Някакво същество от друга цивилизация го разпитвало, задавало му неудобни въпроси и така нататък...

Доктор Зентано си помисли: Началото на края! Помисли: Такова начало обаче може да трае чудовищно дълго... И усмивката му изчезна.

– Прегледай го, пък утре заедно да помислим за терапията – добави Строс.

Психиатърът разбра настойчивия му поглед. Двамата отдавна бяха осъзнали, че държат в себе си властта да ускорят развитието на нещата в страната си, но още се бояха да я използват. Не бяха достатъчно запознати с ония сили, които ще претендират за наследството в двореца, нямаха и нужните връзки.

– Ще ме повика ли, или...

– Върви! Казах му, че ако утре не се нуждае от нас, ще отидем към единайсет часа с теб за някои нови медикаменти, лично да ги приемем.

Зентано одобри предвидливостта му. Заради това именно съобщение доктор Строс не бе му звънял по телефона – да не го чуят хората на Бико.

– А ти каза ли му за Мелис и Бико?

Строс за пръв път се поусмихна:

– Не, разбира се. Защо да го тревожа! – И попита внезапно с предишния настойчив поглед: – Ти нещо?...

Зентано размахна отрицателно показалец пред носа си. Бяха

обсъждали вече такъв вариант – повече от глупаво щеше да бъде да засилват лудостта им с медикаменти. В такова състояние тримата щяха още повече да освирепеят.

– Върви вече! – повтори Строс.

Психиатърът върна предпазителя на пистолета, преди да го пхне в специалния кобур под самото; имаше право на оръжие. После взе чантичката си, която стоеше в неизменна готовност върху нощното шкафче. В коридора двамата се разделиха само с махване на ръка.

Пред вратата на президентския апартамент сънено се изправиха насреща му двама от горилите на Бнко с автомати през врата. Зентано разтвори самото си, за да вземат пистолета му. Единият лениво опипа тялото на лекаря, докато другият надничаше в медицинската чантичка. Предупредени за идването му бяха и другите двама, които се изтягаха на креслата в преддверието на спалнята, защото изобщо не му обърнаха внимание. Зентано ги огледа с опит да запомни лицата им. Бико непрекъснато сменяше системата на дежурствата в двореца. Пое си дъх, смекчи лицевите си мускули; сега трябваше да бъде само лекар.

Президентът остави вестника край шишето с уиски. Не седеше в огромното легло – някакъв императорски стил, – а в ъгъла, където приемаше интимните си гости. Психиатърът го поздрави със сдържано достолепие, рече:

– Не биваше да пиете, преди да ви прегледам, господин президент.

– Май че нямам нужда вече от теб. Това повече успокоява – отвърна президентът и се размърда в оперетно лъскавата си пижама, удряйки с длан върху вестника. Цялата му спалня бе натъпкана със същия лъскав разкош. – Всички пишат само за това, колко народът обича своя президент, как му е верен и колко е щастлив под неговото управление.

Зентано наведе глава, вадейки от чантичката стетоскопа.

– Не възразяваш, а?

– В този момент не ме занимава политиката, господин президент.

– Хтър си, дяволе! Не мога да разбера защо ти имам такова доверие, макар че генералите отдавна ме карат да те махна.

– Може би тъкмо за това – позволи си една усмивка лекарят. – Този, който ще ме замести, сигурно не би бил вече само ваш.

– Сигурно ти вадят душата да им разправяш за мене, а?

– Никога не са си позволявали нещо осъдително, господин президент. Мога да ви уверя, че са ви точно толкова предани, колкото и аз самият. Но пак ще ви помоля да не ме разсейвате сега. Един психиатър не прослушва шумовете в корема и гърдите, а...

– Че има ли в душата ми нещо друго освен политика – засмя се държавният глава. – За какво вадиш тогава тия слушалки? Строс вече ме преглежда, и кръвното ми мери, нормално е.

– Нужно е сам да си състави картина за общото ви състояние в момента.

– Остави това! Седни да си поприказваме! Едно уиски?

Зентано седна срещу него, но категорично отказа питието.

– И така, от какво се оплакваме? Почакайте с уискито, моля ви! След прегледа!

– Нищо. Нищо ми няма. И както си седя и ми няма нищо, изведнъж откачам – заразправя президентът и оживено размърда дребничкото си тяло. Очевидно бе преодолял вече своя страх. – Някакъв глас любезно ме поздравява и се осведомява дали би могъл да ми зададе няколко въпроса. Представя се за същество от друга цивилизация. Невъзможно му било да ми се покаже заради не помня какви си условия, но ме уверява в миролюбивите си намерения...

– За пръв път ли? – прекъсна го лекарят.

– За пръв. Преди малко беше. Е, и... поприказвахме си. После аз го пратих по дяволите.

– Какви въпроси ви задаваше?

– Не можеш да си представиш какви наивни и глупави въпроси! Пък уж друга цивилизация били. Сякаш изпитваше петокласник по гражданско учение. Какво било социалното устройство на страната, как се осъществява управлението, как и защо съм бил избран да управлявам този народ...

Доктор Зентано кимаше приветливо, но изпод полуспуснатите си клепащи оглеждаше с нещо като разсеяна пресметливост повехналото му лице.

– А вие?

– Казах му да си намери Макиавели и да го прочете. Нещата не са се кой знае колко променили.

– И как го пратихте по дяволите?

– Казах му да ми се маха от главата. И че всичко това, за което ме пита, го има в книгите, че има и цял куп професори по държавноправни науки, тях да разпитва...

– По-интимни въпроси не задаваше ли?

Президентът бе се увлякъл в спомена си, ръцете му импулсивно заръкомахаха.

– Като му рекох така, той помоли да ми зададе тогава някои лични

въпроси, как сме устроени ние, хората, и не помня още за какво, но аз му рекох да иде при жена ми, като иска да узнае нещо интимно за мене. – Президентът се засмя възбудено и с още по-голямо удоволствие добави: – Макар че, между нас казано, докторе, тя вече е позабравила интимните неща в мене.

Зентано не реагира на шегата му. Беше достатъчно посветен в частния живот на това дребничко човече, комуто не стигаше целия народ, за да демонстрира самочувственото си, та се опитваше непрекъснато да го доказва и на колкото се може повече жени.

– И какво, гласът си отиде, така ли?

– Извини се за безпокойството и си отиде. Много любезен беше.

– Значи... си отиде веднага, така ли? – подчерта лекарят недоверие-то си. Една халюцинация не си отиваше по заповед, дори и президентска да е.

– Ако не задаваше такива идиотски въпроси, сякаш да го задържа да си поприказваме. Интересно е да си приказваш с невидими хора, нали?

Пръстите му обаче в разрез с думите избарабаниха нещо морзово по лъскавия плот на масата – антикварна вещ, също от нечии будоари.

– А усещане за присъствие?

– Разбира се. Но не на конкретно място. Имаше нещо наоколо, което после също изчезна.

– След уискито ли?

– Май че да – призна си държавният глава и по възшироката му пижама мина тръпка, както по лъскавата повърхност на духнато от нисък ветрец езеро. – Но преди това не бях пил.

Психиатърът се изправи, макар никак да не му се слушаха интимните признания на това свирепо мъниче, което редовно си облекчаваше душата пред него в психоаналитични сеанси. Държеше на тях, като на всекидневния масаж, както на спортните упражнения и винаги окуражаващите предсказания на придворната му врачка, защото настояваше да господарува над изтерзаната страна поне още три-четири десетилетия.

– Легнете, господин президент. Многократно си позволих да посъветвам и вас, и съпругата ви да престанете с тия спиритически сеанси, да прогоните своите любими астролози и врачки...

– Няма за какво да лягам – озъби му се президентът в защита на мистиката, която неизбежно покорява подобни хора и режими. – Щом знаеш повече от тях, казвай сега какво е!

– Мой дълг е да ви прегледам.

– И ще кажеш, че е от нервите, това и самичък си го знам. Кажи по-

напред какво мислиш!

Доктор Зентано седна отново насреща му, усмихна се професионално.

– Няма нищо тревожно, разбира се...

– Разбира се – подигра го президентът и скочи от креслото, зашляпа бос по килима. – Само не ми започвай с дежурните успокоения! Тревножно е!

Лекарят търпеливо посъзерцава жълтеникавите му крака, ритнали, преди да станат, везаните ориенталски чехли, после го стресна с една високо и остро изречена заповед:

– Седнете и се обуйте!

Президентът сепнато прекъсна разходката си, втренчи се изненадавно в очите му, не издържа на хипнотичната им сила и послушно се върна на канапето; омекна, почти рухна в пижамата си, която цялата се набръчка. Лекарят улови китката му; излишно бе, но меренето на пулса успокоява пациента, а на лекаря дава време да поразрови знанията си, ако ги няма – да ги съчини. Какво да му каже? Слуховите халюцинации са свързани с доста точно определени заболявания, от каквито президентът не страдаше. По-лесно би било наистина, както и друг път, с две-три изречения и с равния стъклен блясък на зелените си очи да го превърне в един сгърчен червей. Диктаторът имаше нужда от време на време да се превръща пред своя лекар в разкаяно дете, което изплаква чувството си за вина след направените пакости. Но Зентано не искаше тази вечер да му дарява облекчение, пък и той после отново щеше да настоява за обяснение. Какво да му каже? Един психиатър е длъжен да може да обяснява на пациента ся и онова, което сам не знае; като гледачката на кафе, която вижда всичко в мъничкото черна тиня на дъното на чашата.

– Господин президент – засъчинява предпазливо той. – Вие сте прав. Тревножно е. Наистина е тревожно! Но само като начало на нещо, което лесно би могло да се преодолее, стига да се осъзнае добре. Това си е закономерна криза у мъжа на нашите години – деликатно приобщи Зентано и себе си, макар да бе десет години по-млад. – Не се обиждайте, господин президент, но ние с вас сме вече отвъд баира на живота, на обратния му склон. Там ритъмът се сменя рязко, а това предизвиква всякакви сътресения. За да ви стане по-нагледно, представете си го наистина като баир. Вървим нагоре, весели и запъхтени, бързае да стигнем върха и целият ни организъм е подчинен на усилието да се придвижваме към целта си. Тя обикновено излиза не това, което сме си представяли и желали, но не там е главната беда, а че улисани в нея, проваляме

върха, без да го усетим... „Доста съмнителна картина“ – рече си психиатърът, но вече бе го изрекъл, а всяко наречено нещо трябваше допълнително да се обяснява. – И така... Разбирате ли, екселенц, улисани, пропускаме да се поспрем на върха, да си починем, да се огледаме, да усвоим съзнателно постигнатото, да се подготвим и за горчилките на идното. Вместо това ние със същото темпо, без почивка, без преход сме продължили, докато един ден, потресени, осъзнаваме, че сега вървим надолу, не нагоре. А надолу се върви другояче, там усилието ни не е да се катерим към целта, там то трябва да задържа инерцията на устрема, както по нанадолнището сменяме скоростта, та съединителят да може да задържа колата, да ѝ служи за спирачка. Но както ви казах, ние сме неподготвени, защото никой не ни е и учил на това, как се върви отвъд баира, изненадани се оказваме и с ужас долавяме, че не ние командуваме вече собствените си усилия и времето си, че времето пред нас ни всмуква като бездна, и то с нарастваща скорост, а там долу, господин президент... – Зентано направи една пауза, в която умело изигра драмата на лекаря, почувствувал се длъжен да каже цялата истина на пациента си. – Там долу, екселенц, в подножието на баира, лежи друга цел, не нашата, не предишната, там долу, отдалеч се вижда отвореният ни гроб.

– Ей – подрипна лъскавото човече. – Затова ли си дошъл, за смърт да ми говориш!

Зентано стисна силно китката му, укроти го с поглед.

– Аз ви отговарям, господин президент, както трябва да почнете сам да си отговаряте. Иначе въпросите на оня глас, който сте чули, ще престанат да бъдат наивни. Пък и съвсем не са били така наивни, както ви се е сторило. Това са все екзистенциални въпроси и са страшни именно с привидната си наивност. Пропуснали сте на времето си сам да си ги зададете и ето сега, вече на обратния склон, съвсем естествено ви ги задава някой друг. Задава ги оня друг, който през цялото време си е кротувал в нас, когато сме си въобразявали, че сме наясно какво гоним, към какво се стремим, когато сме вървели нагоре към уж съзнателно избраната от нас цел, а не, както сега към оная цел, която, обидно за самолюбие то ни, ни приравнява към всички, от която не можем ни да се откажем, ни да я заобиколим.

– Стига, ти казах – извряка президентът и отскубна ръката си от неговата. – Знам, че всички ще умрем. Кажете нещо конкретно! Нямам време да си задавам глупави въпроси. Кой ще управлява тая държава, ако седна сега да се питам как съм устроен и за какво живея.

– Аз още нищо не съм ви препоръчал – поизтрезня и се мобилизира

вътрешно доктор Зентано, защото пациентът му не беше глупав. – Само ви обяснявам интимното състояние на възрастта. Фройд казва: Всички знаем, че ще умрем, но в подсъзнанието си не го вярваме. Аз бих добавил: Подсъзнанието е животното в нас, затова не вярва; животното не знае какво е смъртта, но понякога я предусеща. Нашето подсъзнание обаче все пак не е няма като животното, уплаши ли се, то може да задава и въпроси...

– Та аз съм само на петдесет и три бе! – възмути се президентът.

– Именно! Това е, бих казал, крайната точка на кризата. По-късно ще спрете да се саморазпитвате, ще дойде примирението. И сега сигурно нямаше да се обади този глас, ако живеехте другаде. У вас бушува преголяма енергия, за да се побере в тази мъничка страна, където твърде скоро изкачихте всички върхове, господин президент. Ако бяхте се родили в някоя силна и богата държава, щяхте да отворите може би война, щяхте да търсите вече господство над континента, над света, до края щяхте да имате голямата цел. Големите народи са действениите, такива като нас, мънички и бедни, са обречени да си задават въпроси и да треперят за оцеляването си.

Комплиментът за преголямата енергия извърши своето, но му попречи да улови намека за треперенето и задаването на въпросите – президентът извика почти възторжено:

– Умен си, дяволе! Така е. Просто няма къде да се дяна в тая проклета страна!

Зентано се поусмихна – пред микрофоните пациентът му със същия патос я наричаше „благословената моя майчица“.

– Какво ще ми препоръчаш?

– Станете да ви прегледам! – заповяда пак така рязко лекарят, разкаля се за комплиментите си и за целия си съмнителен научен брътвеж. – Съблечете се!

Може би от благодарност, може би в очакване, че прегледът веднага ще му посочи и къде да дәне своята енергия, президентът с готовност смъкна пижамата си.

– Коленичете на канапето, гърбом към мен!

– Пак ли ще ме мъчиш! – жалостиво измърка човечето, от което трепереше цял един народ.

– Пак – неумолимо упражни властта си над него доктор Зентано, вадейки от джоба си дълъг и лъскав пирон. – Трябва да проверя хода на нервните токове.

И отговорът му, и процедурата в случая бяха безсмислени. Пиронът

или друго подобно острие служеше на невролозите за проверка на кожните реакции, а нервите на президента, който се поддържаше с добре премислени диети и спортна любов, бяха за възрастта му прекалено здрави. Но Зентано бе открил в този пирон възможностите за едно малко свое отмъщение. Бе си спомнил за тоя пирон, който някогашният му професор по неврология шеговито демонстрираше на студентите си като втория основен инструмент на невролога: („Ние сме по-зле и от дърводелците, те си имат още един куп инструменти, а ние само чук и пирон!“), когато преди няколко години трябваше да освидетелства своя колега от президентския затвор.

Лекарят на затвора, където се държеха по-видните политически противници, бе помолил да бъде освободен по здравословни причини. Президентът предостави на Зентано и Строс крайното решение и двамата откриха в колегата си една невъзстановима развалина. Човекът, нагледал се на чудовищните инквизиции в президентския затвор, години наред бе упоивал съвестта си не само с алкохол, но и с част от ония опати, с които принудително бе подлудявал затворниците или бе прекратявал агонията на изпочупените им тела. Препоръчаха да бъде пенсиониран по болест, а с това несъзнателно му подписаха и смъртната присъда. Не бяха съобразили, че нито президентът, нито генерал Бико ще оставят жив такъв един излязъл от строя свидетел. Тогава именно доктор Зентано осъзна истински, че го очаква същото веднага щом загуби доверието на диктатора.

На същото това жалко човече, което стоеше сега на канапето почти голо, на колене пред собствения си портрет, окачен на стената. Като пред икона. Психиатърът огледа с погнуса мастните дипли по гърба и слабините му, щръкналите кокалчета на раменете и провисналата кожа на торба на корема. И полека заби пирона под ухото му, дръпна с него една черта по целия врат, чак до края на лопатката. Президентът изпъшка и целият се разтресе.

– Спокойно! – заповяда Зентано и по същия начин, но с по-силен натиск одраска слабините му, така че президентът подскочи.

Чертите мигом кръвяха, като одрани от котешки нокти.

– Добре. Много добре! Чак ви завиждам, екселенц!

Под прикритието на похвалите пиронът чертаеше все по-свирепи драскотини по гърба, по омършавяващите бедра, по изтънелите прасци, по жълтите, изнежени ходила. Там болката беше най-ефектна и Зентано я повтори няколко пъти. Президентът се друсаше върху пружините на канапето, квичеше, виеше, но продължаваше да търпи. Зентано рязко се

изправи. Неочаквано и за пръв път бе се запитал дали височайшият му пациент не се подлагаше доброволно на мъчението, искайки да съпреживее мъките, на които подлагаше противниците си в подземията на двореца, дали не му доставяше удоволствието на мазохиста. Прищя му се да забие пирона някъде, с всичка сила, най-резултатно в оная ямичка между черепа и врата, но само го хвърли в чантичката.

– Така и предполагаш, господин президент. Гласът няма нищо общо с нервите ви. Само с оная неизчерпаема и бушуваща енергия, която не вижда достатъчно приложение за себе си. Може би едно пътуване, една любов, но, простете, истинска любов, влюбване, искам да кажа, с жена, която сам сте си избрали...

Президентът се изсмя кратко, навличайки с видимо доволство лъскавата си пижама.

– Откъде бе, брате, да взема такава любов? Да тръгна по дискотеките да си търся момиче? Президентът е най-малко свободният човек в тая страна. Но ако ти попадне някоя, в която смяташ, че ще мога да се влюбя, смело я давай насама! Ти ме познаваш по-добре от Бико, който ми води разни курви според собствения си просташки вкус. А освен това са и негови агентки, разбира се. Да не мислиш, че кой знае колко имам нужда от тях, ама кеф ми е да му чекна шпионките, без да им кажа нито думичка.

– За съжаление лекарят на президента е също толкова свободен – отвърна сдържано Зентано. Възпитаван в изящество и внимание към човека, той възприемаше като лична обида просташкия жаргон, с който диктаторът понякога искаше да се покаже демократичен, близък до народа. И всеки път недоумяваше как е възможно и защо този живот да търпи да го обзядват такива нищожества.

– Екселенц, пийнете още чашка уиски и си лягайте! От друго сега не се нуждаете. Пък аз ще помисля как заедно да запушим устата, чийто глас ни е неприятно да слушаме. Позволете ми сега да си отида.

– Благодаря ти, Зентано – отвърна бащински президентът, хванал се вече за бутилката. – Чудесно момче си ти!

2

Психиатърът извървя дългите коридори до жилището си в оная неприятна среднощна будност, която те кара сам да си задаваш неприятни въпроси. Чудесното момче доктор Зентано! На неговата възраст всичко чудесно вече е отишло по дяволите, но той, макар и начетен човек, макар преди малко да бе се позовал тъкмо на възрастта, продължава да се зальгва. Все още се утешава с обстоятелствата и вярва, че чудесно то ще се върне, щом успее да се измъкне от тоя проклет дворец, където е затворен като легендарния майстор Дедал, с пречупени от тиранина нозе, в безизходен лабиринт. Където не му остава друго, освен като Дедал търпеливо, перце по перце, да си слепи крила, за да отлети към свободата.

Перцата са думите на бъдещата му книга. Изписани грижливо, с неразгадаеми за другиго стенографски сигли, те разказват за покварата в този дворец. С насладата на отмъщението изобразяват физиологическото и душевно уродство на диктатора и хората около него. Книгата е готова и лежи на сигурно място в града. Ще я издаде на другия ден след падането на режима, за да плати свободата си. И да забърше с нея петната от фирмената си табелка.

Аз съм лекар, повтаряше си той, щом излезеше от спалнята на президента или хистеричната му съпруга, аз нямам право да отказвам помощ никому, лекарската клетва ме задължава... И го казваше още на заседанията на бъдещия революционен трибунал, които неизменно го очакваха в коридора. Но патосът на безгласната самозащита не заглушаваше въпроса, който трибуналят не пропускаше да му зададе: „Задължава ли клетвата години наред да лишаваш от компетентната си помощ хиляди хора, предоставяйки я само на двама-трима изверги?“ В отговор на този въпрос той произнасяше после нескончаеми речи – в клозета, преди да заспи, в сънищата си.

И какво постигна сега? – запита се доктор Зентано още с първите си самотни крачки в коридора. Току виж, превърнал те и в сводник – да му търсиш достойни за влюбване момичета! Или пък това, че той, обладан от идеята да приложи някъде енергията си, ще измисли край бутилката с уиски някоя нова реформа. Някоя от любимите му реформи, които обикновено пращаха в затворите стотици хора и дозабъркваха разрухата в страната... Но не важеше ли и тук старата максима: колкото по-

зле, толкова по-добре? И не е ли наистина време да престанеш да отказваш съдействието си на Строс? Вярно, той бърза, защото не се е досетил или не е посмял да напише пък своята книга, но той все още се ползва с доверието на генералите, а ти пък знаеш как да ги извадите от строя, как да ги пратите за по-дълъжо време в болницата. Защо сами да не излезете начело на борците против режима? Докога ще чакаш, докато Бико ти види сметката?...

Зентано бръкна под самото си, но ръката му веднага пусна дръжката на пистолета, извади писалката от вътрешния джоб. Фигурата, изскочила от нишата край неговия апартамент, бе позната на всичките му сестива. Той насочи писалката.

– Горе ръцете!

– Жорж – отвърна младата жена шепнешком. – Веднага при мадамата.

– Уф – изпъшка Зентано, протегнал ръка към кръста ѝ. – Рекох, че идваш при мен, и вече ти се зарадвах.

– Бягай! Бягай при нея, че пак е пощръкляла!

Той преодоля съпротивата ѝ и за секунда я притисна към себе си, сякаш търсеше опора. После мълчаливо тръгна до нея към другото крило на двореца. Действително бе ѝ се зарадвал. Не защото обичаше кой знае колко тази жена – тя му действуваше облекчаващо със сходната си съдба.

Президентшата, която силно се престараваше в традиционната за президентските жени роля на муза за всички изкуства в страната, бе отвлякла прели няколко години тази талантива художничка от националния театър, където тъкмо бе започнала кариерата си на сценограф. Бе ѝ дала статут на компаньонка и съвстничка, но отделно ѝ заплащаше уроците по рисуване, които вземаше при нея по препоръка на самия Зентано. Бе ѝ предписал рисуването като целебно средство за разстроените ѝ нерви. Президентшата плащаше и още една заплата на компаньонката си за длъжността „заведущ тоалета и украсата в двореца“ и с цялата тази щедрост бе я оковала в същите робски вериги към себе си. Сама му я прати и за любовница, почти със заповед, вероятно за да обезопаси по този начин останалите двама души, на които имаше доверие – астрологът ѝ беше твърде стар, за да се нуждае от подобни грижи.

Двамата се подчиниха и безстрастно влязоха в прегръдката на една удобна, защото ги предпазваше от дворцовите интриги, официална любовна връзка. Дълго се дебнаха, докато накрая се умориха, без обаче да станат откровени докрай. Откровени един към друг бяха само с телата

си, които издаваха търсенето на топлина, потребността от съюзник. Иначе и любовните им срещи, както и тази сега, преминаваха почти в мълчание, защото и двамата все още не знаеха какво и колко докладва другият на общите им господари. Най-многого, което си позволяваха, бе да пуснат някой епитет по техен адрес, но такива малки дързости в тая държава бяха позволени на художниците и лекарите.

– Ела и ти – предложи Зентано пред покоите на президентшата.

– Не. За тая нощ ти я подарявам.

– Станало ли е нещо?

– Обичайните истерии.

– Да се отбия ли после при теб?

– Казах ти, утре! Пък и тя сигурно няма да ти остави сили за мен – отвърна момичето все така заядливо и се шмугна в насрещната врата, където обитаваше едно малко, артистично обзаведено жилище.

Президентшата го посрещна в леглото, свита на кравай, извика:

– Жорж, ще полудея! Ако вече не съм полудяла.

Той се ухили в пресилено лъчезарно:

– Мадам, ако една жена не е способна да полудява от време на време, тя не заслужава това свято име.

– Жорж, този път е сериозно! – рече тя и се обърна по гръб, измъкна се нагоре по възглавницата с видимо облекчение от неговата поява.

– Разбира се. Нима съм казвал някой път, че не е било сериозно?

Той винаги се съгласяваше в началото с пациентите си, опровергавайки ги само с едно показно безгрижие, което им действуваше наистина успокояващо. И сега успя да задържи на лицето си този израз, въпреки че вътрешно продължаваше да кипи от ужилвалото на художничката. А сякаш, за да й даде право, сякаш да си вземе от господарката онова, което бе му отказала робинята й, той седна на кревата и безцеремонно отметна атлазената завивка, заканвайки се на робинята: Не, скъпа, това, че си ми била любовница, няма да те отърве, когато тая тук бъде пометена от вихрушката, гладуващите ти колеги ще те изядат заедно с картините ти. Само аз мога да те спася, пък аз ще си помисля дали да го направя...

Президентшата бе лъснала пред него гола до над пъпа, защото нощницата й бе се усукала около гърдите. Той прекара длан по гладкия й корем и хълбоците й затрепераха като на преуморен кон. Тънките, избледнели вече шевове на козметичните операции, отстранили излишъците от корема и бедрата й, също затрепераха като паяжини.

– Студено ми е! – изохка тя.

Импулсът на Зентано обаче бе угаснал при вида на познатата многократно рязана голота.

– Мадам, защо една великолепна жена като вас трябва да прибъгва до медицината, за да я стопля?

– Жорж, остави шегите! Става нещо страшно. Започнах да си говоря сама. Остарявам ли?

Въпросът ѝ бе изречен с целия ужас на действително остаряващата жена.

– Дай боже всекиму да остарява така, мила. – Един психиатър бе длъжен да умее да говори нежно дори и на такива тънкоусти и дългококси физиономии. Той я покри отново, събра гальовно ръцете ѝ в шепите си. – Има ли още нещо? Това, че си говорим сами, не е най-лошият вариант. В края на краищата с кого друго да разговаря човек откровено освен със себе си?

Без малко щеше да изтърве: „с кого друго в тая страна“, но преглътнатото все пак не наруши самообладанието му. Тя боязливо се озърна, попита шепнешком:

– Не усещаш ли някакво присъствие? Като че ли има някой в спалнята.

Той рефлексивно огледа грамадното, красиво обзаведено помещение. Тук нямаше парвенющината на президентската спалня, тук бе вилняло вещото въображение на художничката-робиня. Президентшата не спеше като мъжа си в императорски и кралски стилове.

– Госпожо, освен може би присъствието на една висша форма на цивилизацията друго не усещам.

– Именно! – рече тя с нов пристъп на треперене и той се позасмя, стисна ръцете ѝ.

– Нима не сте свикнали вече?

Тя едва сега разбра, че освен мебелите ѝ той бе имал пред вид и супермодерните подслушвателни уредби, които генерал Бико бе инсталирал в двореца; шепнейки, завъртя глава върху възглавницата:

– Не, не! Гласът точно така го каза: друга цивилизация!

– Уф – взмути се весело доктор Зснтано. – Напоследък телевизията ни сервира прекалено много научна фантастика! Ще трябва да я пообуздаете, госпожо. Току виж, населението почнало да не разчита на себе си и на своите ръководители, а на чуждите...

– Жорж – прекъсна го тя и той поблагодари на глупостта ѝ, която му позволяваше да пуска понякога опасни двусмислици. – Направи нещо, Жорж! Искам да спя. Утре имам важна работа, а ще бъда парцал.

И по цяло денонощие да спиш, пак ще си бъдеш парцал, поде той думите й в себе си, а иначе каза с най-добродушната си ирония:

– Мадам, не ми се ще сега да ви разпитвам какво сте си говорили с чуждата цивилизация. Това са прекалено интимни работи. Имате ли някакво определено желание, нещо, което сама чувствувате, че би ви помогнало? Защото според мен един валиум ще свърши добра работа.

Не само президентшата, повечето грандами и богаташки в тая бедна страна плащаха скъпо и прескъпо на личните си психоаналитици. Някогашните монаси-изповедници бяха се преродили в тях, а често те не бяха дори и лекари, само сладкодумни и бързомислещи шарлатани. Зентано владееше, разбира се, омайващата им техника, която даваше в някой случаи психотерапевтичен ефект, бе принуден да я прилага, за да не го прогонят, но се боеше, че тя може да погуби в него сериозния психиатър. Затова гледаше обикновено да отклони президентшата от психоаналитичния сеанс, рискувайки тя да пожелае пък той да легне до нея. През два-три месеца веднъж тя го заставяше да затваря очи и напрегнато да си представя някое пожелавано някога момиче, та да може да целува рибешката й уста. За това именно бе му намекнала одеде и художничката. Но господарката й, слава богу, предпочиташе по-често репродукцията пред конкретната мъжка прегръдка.

Преди няколко години той опита и с репродукции да стигне до корените на силната й невроза. Караше я по половин час да се гърчи и стене във въображаем любовен акт, а тя взе, че съвсем по държавнически оцени изтощителния иначе психиатричен метод. Защото той хем облекчаваше сексуалния й глад, хем й позволяваше да се пази от необмислени приключения. Така благодарение на своя психиатър сред населението тя минаваше за глупава и зла, но иначе твърде морална жена, чието име не се свързваше с никакви подобни клюки. Пък и протезетата й – художници, писатели, актьори – можеха да спят необезпокоявано.

Зентано отдавна бе проклетел тогавашните си опити, съжаляваше и сега, виждайки как у нея отново се разбуждаше „държавническото начало“. Тя се огледа, сякаш да се увери, че действително няма свидетели, вдигна се и с привичен жест изхлузи нощницата през главата си. Отметна цялата завивка и легна в заучената поза. Около гърдите й също се виеха белезникави паяжинни срезове. През тях хирурзите-дизайнери бяха напъхали част от мазнината, която бяха смъкнали от задника й, та да й направят тия едри и твърди като на древна статуя гърди.

– Красива сте, мадам – рече Зентапо, без да я гледа. – Човек не се насища да ви гледа. Нима трябва тая красота...

– Репродукция! – прекъсна го тя, решила, че той ѝ се самопредлага.

Психиатърът преглътна надигналото се в гърлото му отвращение. Вяло разтърка с шепи лицето си, дълго го търка, а когато го откри, срещна широко отворените ѝ очи. Сега те не бяха както обикновено, студено заповядващи, а стоплени от молбата-очакване. Той се втренчи внимателно в тях, хвана отново ръцете ѝ. Не беше нужно да се напряга особено, защото тя вече с желанието си почти се самохипнотизирваше. Сигурно си имаше готов в мозъка и оня мъж, който ѝ бе потребен в момента – само трябваше да ѝ подсказе: „Ох, колко го обичаш! И ето той е в прегръдките ти, нетърпелив и силен, и двамата се хвърляте с всичката си страст един в друг. Приеми го... приеми го... той е в теб и ти си в него... и си безкрайно, безкрайно щастлива...“ Но дори и от тия приказки нямаше нужда, просто понякога той искрено я съжаляваше и по-скоро неволно ѝ казваше няколко хубави думи, за да подтикне въображението ѝ към по-човешката страна на изживяването.

Направи го и сега, но побърза да се отвърне от нещастницата, която вече стискаше до посиняване гърдите си вместо своя въображаем любовник и мятеше из въздуха разчекнатите си крака. По-рано сегиз-тогиз в него се пръкваше мъничко от порочната наслада на воайора, но той бе нормален мъж и в повечето случаи дълго след такъв сеанс не можеше да пожелае жена. Затова се и зае веднага с илюстрираното списание от нощното шкафче, та по възможност да не чува кучешкото скимтене на устремената към свия самотен оргазъм президентша. И в този миг един тих, мелодичен, почти сладък глас го запита със сладичко любопитство:

– Извинете, това, което тя прави сега, какво е? Защо го прави?

Списанието падна от ръцете му, но пак гласът го изведе и от вцепенението:

– Не се плашете, молим ви. Тя нали ви каза – от друга цивилизация сме. Искаме да разберем...

Лекарският дълг го задържа още, колкото да прекъсне с два неотмерено силни шамара противоестественния любовен екстаз на президентшата, след което доктор Зентано просто избяга.

3

Пусна двете резета на входната врата, заключи след себе си и хола, остави пистолета с вдигнат предпазител на бармасичката и се тръшна на близкото кресло. Чак тогава осъзна, че е станал смешен в паниката си: Психиатър си, дявол да те вземе, ако Бико е решил с някакви просташки номера да подлудява господарите си, ти поне не се хващай! Остави мистиката на тях, те без нея не могат. А халюцинация не беше, макар... отгдето да знаеш, след като и двамата така настойчиво ти внушаваха, че са разговаряли... Не, не, генералите не случайно бяха изиграли номера най-напред пред Строс, та да ги подготвят!

Той скочи отново и занаднча във всички ъгълчета и инсталации, където можеха да бъдат монтирани подслушвателни апаратчета – „дървеници“, както бе ги кръстила още някога европейската преса. За репродуциране обаче, доколкото разбираше от техника, бяха нужни високоговорители, а те винаги са по-големи от микрофонните приематели.

Гласът се обади зад него така ясно и естествено, сякаш притежателят му се намираще насред хола. Пистолетът си лежеше зареден на масичката, но гласът сякаш бе създаден да успокоява, не да плаши – мек, топъл, нещо средно между алт и баритон, ни женски, ни мъжки, с малко равни интонации в любезността си.

– Не се плашете, молим ви! – бе казал гласът насред търсенията му из хола. – Ние само ще ви попитаме за някои неща. Разбрахме, че вие сте човекът, който най-добре може да ни обясни...

– Откъде говорите? – изхриптя Зентано, оглеждайки се.

– Тук сме, при вас. Не можете да ни възприемете, защото сме разум от друг тип, с друго устройство. Не искаме нищо друго, освен да разберем вашия разум.

– Щом говорите нашия език, значи, познавате и нашия разум. Езикът е изява на разума.

Психиатърът бе повъзвърнал самообладанието си, в края на краищата един глас не носи пряка заплаха. Холът беше заключен, пистолетът – близо до ръката му. Нямаше и никакво усещане за присъствие на някого, както бе се сторило на президентшата. Той се насили към естествено поведение, но за да го поддържа, бе му необходима подкрепа. Отиде до барчето, опитвайки се да изглежда сам в хола. Измъкна бутилка уиски и чаша. Пресилено бавно извади лед от вградения хладилник,

седна в креслото до пистолета, съсредоточено заприготвя пиетието си: първо леда, после уискито отвисоко върху него, та да се разбива, после шприца сода; разклащане и – възвестяващият блаженство гонг на леда и кристала. Гласът сякаш бе изчезнал, сконфузен от възражението му, но се обади в мига, когато чашата допря устните му:

– Това какво е и защо го пиете сега?

– Ей – ядоса се психиатърът на идиотската шега. – Нали щяхте нещо за разума да питате? Тона няма нищо общо с разума. А най-добре е да отложим разговора за утре, късно е вече, спи ми се.

Все още вярваше, че разговаря с неоткритата инсталация на Бико или Мелис, или на двамата, гласът обаче направи едно признание по начин, който бе над възможностите на техните агенти:

– Ние още не можем да разберем кое при вас е същественото. Казахте, че езикът бил изказ на разума. Изучихме го сравнително добре, но той ни дава толкова противоречива информация, че в повечето случаи ни пречи да схванем мотивациите на човешкото поведение. Затова дойдохме при вас, при най-изтъкнатите хора тук. Вие сигурно сте най-умните и най-знаещите, щом управлявате другите хора.

Няколкото едри глътки уиски бяха повлияли вече на „мотивациите на неговото поведение“. Зентано реши да сервира на генералите малко култура:

– Един стар специалист по държавните науки, Монтескьо му е името, е изрекъл още преди два века: Ако знаеха народите с колко малко ум ги управляват понякога...

– Това истина ли е? – попита гласът с непоклатима наивност.

– Тъхъ! – потвърди небрежно психиатърът с чаша на устните.

– Но щом го с изрекъл отдавна, значи, те сега го знаят.

– Не го знаят.

– Ето пак едно от тези противоречия, за които ви казахме, че ни пречат да...

– Ей – подвикна отново заплашително Зентано, разсърден от глупавата игра, но се съдържа и реши да я продължи с помощта на чувството си за хумор: – Някои прати ли ви при нас, или сами решихте, че ние сме най-умните.

– Сами съобразихме, че трябва да дойдем тук.

– Тогава наистина нищо не сте разбрали от мотивациите на човешкото поведение.

Невидимият, който продължаваше, кой знае защо, да говори за себе си в множествено число, очевидно също нямаше чувство за хумор,

както агентите на Бико.

– Подразбрахме още, че тъкмо вие сте специалистът по тези въпроси. Затова и най-много на вас ще се надяваме. Бъдете така любезен...

Това вече определено заприлича на началото на разпит и психиатърът го прекъсна:

– И тук грешите. Аз съм само лекар. Мога да лекувам пет-шест ненормални мотивации у човека, без да съм дори уверен дали и те наистина са ненормални. Ако ги признаем за нормални обаче, ще трябва психиатрията ни да затвори дюкяна, пък не ни се ще. Виж, за устройството на човека мога да ви разкажа нещо по-определено. И така, да започнем: белтъкът е основата на всичко живо на тази планета. Той се състои...

– Извинете – прекъсна го на свой ред гласът със същата равна любезност. – Химията на живота тук вече ни е позната. За друго искаме да поговорим с вас. Но ето че ни казахте нещо интересно: лекувате болести, за които твърдите, че може и да не са болести. От какво например лекувахте тези хора преди малко и защо?

Зентано си наля ново уиски, отпи глътка, мислейки си вече примирено, че когато генерал Бико утре го изправи пред своя съд в подземията на двореца, едва ли ще му сервира уиски по време на разпита. И се опита да изрепетира бъдещото си държане пред него. Знаеше, че там оправдателни присъди не се издаваха, та не му оставаше друго, освен да съхрани поне достойнството си. Отвърна с професионално равнодушие:

– От страховете им.

– От страховете им – повтори съвсем по човешки гласът, като да усвояваше отговора. – Ненормално ли е за човека да се страхува?

– Има и естествен, полезен страх, но този е вреден. – По същия начин психиатърът се канеше да се оправдава и пред другия съд, след падането на тиранията. – Той руши нервите, заслепява и обърква разума им. Този страх ги прави жестоки и безогледни към хората, които те управляват.

– А от какво точно се страхуват?

– От хората, които управляват.

– Не ни стана ясно. Значи вие тук сте разделени с някакъв конфликт? Вие сте избран за лекар от хората, които биват управлявани, за да ги пазите от ония, които ги управляват? Така ли да го разбираме?

Психиатърът примига с отчаяна веселост пред неумело маскираната уловка:

– Ей, ама вие сте големи сладури! Що не ми се покажете все пак? Много съм любопитен да ви видя! Пък и не е учтиво от ваша страна да

се правите на невидими в собствения ми дом.

– Обяснихме ви. Не е възможно да ни възприемете с вашите сетива. Може би когато ви изучим добре, ще открием и някакъв начин за пряк контакт, засега обаче е невъзможно, повярвайте ни! Ние също се измъчваме от това, то много ни пречи, защото хората се боят от нас. Но поне вие като лекар и учен се помъчете да приемете положението. От такива като вас най-много ще зависят бъдещите ни взаимоотношения с човечеството.

Лекарят се засмя:

– И вие си въобразявате, че човечеството ще се остави да го разпитват по този начин?

– Но как иначе да го изучим! – Пак не схвана безхуморният невидимец. – Нашият разум не ни позволява да прилагаме методите, с които вие изследвате другите същества.

Някого от телевизията ще да са наели, помисли си доктор Зентано, от редакцията за научна фантастика. Но тая тема е доста изтъркана – ако някоя по-висша цивилизация почнеше да реже хората, както те режеха животните... Не довърши обаче мисълта си, защото си спомни и за методите, с които „изучаваха“ политическите противници в подземията на двореца. Покойният затворнически лекар бе му ги описал доста подробно. Треперливата храброст на уискито в гърдите му се стопи като мара на след скриването на слънцето. С последните остатъци от нея той рече:

– Че докажете ми някак своето присъствие! Тоя номер и ние го умеем, да говорим невидими отнякъде. Налейте ми поне малко уиски!

Нищо не се раздвижи в стаята. Въздухът си стоеше все така гъст и душен, но в него като че ли имаше сега нещо, като че ли се усещаше нечие присъствие. Зентано се усмихна иронично и на себе си, и на тях – човек може всичко да напълни с въображението си, особено когато е изплашено, а пък тия трескаво си напругаха мозъка с какво обяснение да се измъкнат... И се дръпна внезапно от масичката, потъна в облегалката на креслото.

Бутилката бе се вдигнала плавно във въздуха. Наклони се там и уверено заизлива съдържанието си в голямата кристална чаша. Напълни я до самия и ръб и безшумно се върна на мястото си. Не, не беше съвсем безшумно – Зентано по-късно осъзна, че е чул и гълголенето на течността, и глухия удар на дебелото й дъно върху дървото.

В променената вече като след експлозия тишина той се наведе плахо, протегна показалеца си към ръба на чашата, огледа го. Беше мокър. Никой не пълнеше така чашите, без да остави място за лед или сода.

– Ей, пък аз си въобразявах, че съм добър хипнотизатор – изсмя се той почти беззвучно, загубил гласа си. – Браво, bravo!

Но оня глас не бе се загубил, обади се с непроменени мелодичност и тембър – ни алт, ни баритои, ни женски, ни мъжки:

– Нека сега да ви зададем вече въпросите си!

– Чакате да видя дали може и да се пие това, което наляхте! – Чистото уиски го задави, нацепи хранопровода му, нацепи и съмненията му; че е хипнотизиран. – Какво искате от мен? – изкашля той грубо въпроса си и продължи да кашля.

Гласът го изчака да се успокои.

– Да разберем хората, нищо повече!

– Тогава вървете при хората! – изкрещя Зентано и рипна от креслото със стиснати юмруци.

– Но нали вие сте най-добрите, най-знаещите...

– Не сме.

– Щом са ви избрали да ръководите...

– Никой не ни е избрал! Сами се избираме. Вървете другаде!

– Къде?

Той отново се тръшна в креслото си, осъзнал безсилието на своето заканително стърчене пред невидимия или невидимите. Изпъшка:

– Ама все така ли ще ни разпитвате?

– Нямаме друг начин. Мисията ни е да изучим какво представлява човешката цивилизация – съобщи отново с равната си любезност гласът.

– И после?

– После ще си отидем. Но ние скоро дойдохме и още ни е много трудно...

– Добре, питайте! – предаде се Зентано и отиде за нова чаша, та да разреде в нея част от уискито. А по пътя до барчето можа дори и да си помисли, че научната фантастика все пак си е свършила добре работата: ето, един малък фокус с уискито и веднага повярва, че разговаря с чужда цивилизация и дори не се учудва на това!

– Вие сигурно сте уморен вече – смили се неочаквано чуждата цивилизация. – Разбрахме състоянието ви. Хубаво ще бъде първо да си починете, та да може и по-добре да ни обясните нещата. Важното е, че повярвахте в нас. Само един въпрос още, молим ви! Нужен ни е, за да доуточним схемата на утрешните си въпроси. Може ли?

– Моля! – отвърна официално лекарят, сякаш водеше вече преговори от името на човечеството.

– Как трябва да се разбира тази мисъл: „Един разговор за дървета

включва в себе си премълчаването на толкова много престъпления“?

– Чия е? – настръхна Зентано.

– На някой си Бертолд Брехт. Както ни казаха – писател. Не бил жив.

– Кой ви я каза? Тук ли ви я казаха?

– Да.

– Но кой? – трескаво настоя психиатърът.

Гласът, изглежда, не знаеше и какво е дискретност:

– Една жена, художничка. Вие как бихте ни я обяснили?

– Смисълът е ясен. Не за дърветата трябва да разговаряте с хората.

– А за какво? – попита гласът, все така мелодично и все така нечовешки наивно.

– Впрочем не! Тъкмо за дърветата! Да, да, тъкмо за дърветата, ако искате хората изобщо да разговарят с вас!

– Пак има някакво противоречие...

– Уф – изправи се той. – То да е само едно! Хайде, оставете ме вече да спя!

– Да, да, извинете ни – побърза да каже гласът, но явно не бе овладял и смисъла на човешките интонации, защото нямаше никаква виновност в него. – Много ви благодарим!

Зентано постоя в очакване да долови все пак някакво движение, докато мускулите му не издържаха на напрежението и леко затрепераха, като след силна преумора.

– Ало – подвижна той тихо. – Тука ли сте още?

Никой не му отвърна. Отидоха си, констатира той, но не изпита облекчение. Отново прав пресипа от напълнената от тях чаша в другата, разреци го със сода, повтори на глас, за да чуе гласа си: Отидоха си! Наистина бяха си отишли, а присъствието им сега бе като че ли съвсем осезаемо. Сигурно това бяха въпросите им, които продължаваха да лежат напластени в гъстия въздух – и зададените, и незададените. Той не посмя да им отвори прозореца и се запромъква като крадец под тежкия им таван, от едната стена на просторния хол до другата. Опита и да се брани с отчаяна насмешка: „Какво пък, ще си поговорим и за дърветата! Дърветата не правят ли същото? Не пие ли едното дърво соковете на другото, не тегне ли голямото с короната си над главата на малкото?... Лесно им е на поетите и на художниците! Една красива метафора – и си въобразяват, че са се отървали!“ Тия обаче не за метафори и за картинки са пристигнали, затова и при него бяха дошли, от художничката – при него! Тя ли бе му ги пратила, да я вземат дяволите!...

Наруга я и в същия миг възкопня да се скрие в прегръдката ѝ. Какво щеше да им отговаря утре? Идват при него, при специалиста по хора-та идват, а той не знае нищо дори за това момиче, което вече две години му е единственият близък човек тука! Храбро момиче, щом си позволяваше да цитира такива мисли в двореца! Щом не бе се уплашило от въпросите им и не бе се помислило за полудяващо като господарите си! Наистина заслужаваше да го спаси! Но нима имаше спасение за тях?...

Минавайки отново край масичката, той улови чашата и я доизпразни в гърлото си. От диктатора може би, но от въпросите на тоя или на тия, на това множество, говорещо с един глас? Те ще дойдат пак, утре или след час, или след минути – знаеше ли тоя друг разум колко му трябва на човека, за да си почине преди своите отговори?

Дори диктаторът да паднеше, дори той, Зентано, да издадеше веднага книгата си и да се отървеше от съда, тия пак при него щяха да дойдат! На него, на специалиста по хората, щяха да задават безпощадно своите наивни и жестоки като на децата въпроси! Както ги задаваше някога синчето му, което след развода бе пратил заедно с майка му в чужбина, та да го отърве от двореца. Веднъж, по време на едночасовата им разходка, му зададе осемдесет и три – предварително бе си наумил да ги брой. Последният беше: „Татко, кой е изял този шоколад?“ – бе намерило на улицата парче шарен станиол.

Гърлото му избълбука в нещо средно между смях и плач, защото видя момченцето си да тича с кривите си крачета, носейки му заедно със станиола своя осемдесет и трети въпрос. Кой е изял шоколада! Кой изяжда шоколада на човека!... Тия също за такива неща щяха да го питат, не за дърветата. И дори да си отидат незабелязано, както са дошли, въпросите им ще останат, защото всичко изречено остава. Както онова за дърветата. Ще останат на Земята... Майната ѝ на Земята! Ще останат в него, край него, ще кънтят оглушително в мечтания му частен кабинет, който се кани да отвори след падането на тиранията. И той не ще може да задава лечебните си въпроси на своите многобройни пациенти, защото сам ще трябва непрекъснато да отговаря. Един остроумен беше писал, че психиатрите задавали много въпроси, та да не дадат възможност на пациентите да питат пък тях. Така си е: никой друг лекар не се бои толкова от въпросите на пациентите си, както психиатърът. Ако е истински психиатър, разбира се, а не шарлатанин или невежа. И той се бои, винаги се е боял, но отсега нататък щеше да се бои двойно повече. И нищо вече нямаше да го излекува от неговия страх...

При следващото минаване край масичката ръката му вместо чашата

улови дръжката на пистолета. Доктор Зентано погледна вдигнатия предпазител, погледна към прозореца. Мракът в ъглите зад пердето бе изсветлял. Настъпваше часът, когато Бико и Мелис разстрелваха противниците на президента. Той внимателно, сякаш да не повреди зъбите си, налага късото студено дуло. Опря го в небцето – в оня мъничък и тънък свод, който човекът, безкрайно наивен в своето самомнение, бе кръстил на безкрайния свод над себе си. И го взриви.

КРАЙ

© 1979 Любен Дилов

Източник: <http://sfbg.us>

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/1291>]